

Masenka lišejníkovitá v přírodní památce Čertkus, 27. 2. 2019.
Obě fotografie Libor Hejl.

Velmi vzácná houba masenka lišejníkovitá nalezena v PP Čertkus

Libor Hejl, Nezvěstice

Přírodní památka Čertkus dostala své jméno podle čertkusu lučního, což je hojně se zde vyskytující rostlina, na niž je vázán výskyt vzácného motýla hnědáška chrastavcového. Území PP Čertkus tvoří velice pestrá, druhově bohatá vegetace slatinných, rašelinných a střídavě vlhkých luk, podmáčených smrčín a olšin, kde se můžeme setkat s množstvím vzácných a chráněných druhů rostlin, ale i hub. Jedna z nejvzácnějších hub, kterou jsme zde při mykologickém průzkumu našli, se jmenuje masenka lišejníkovitá (*Hypocreopsis lichenoides*). Jak už její jméno napovídá, spíše než houbu připomíná nějaký lišejník. Po této houbě jsem zde pátral cíleně celé dva roky, protože poloha i přírodní podmínky (vysoká půdní i vzdušná vlhkost, nízké a husté křovinné porosty) této lokality a zdejší ostrůvkovitě vrbové porosty se zdály být ideálním místem, kde by se mohla vyskytovat. A také že ano,

dočkal jsem se při návštěvě 27. února 2019, kdy jsem na zlomené na zemi ležící a ještě neodkorněné vrbové větvi našel několik anamorfní této vzácné a podivně vypadající houby. Moje radost neznala mezí. Přestože jsme zkontrolovali téměř veškeré vrbové porosty na zdejší lokalitě, na jiném místě se nám ji až dodnes nepodařilo nalézt.

V České republice byla masenka lišejníkovitá poprvé nalezena v roce 2001 (Kotlaba 2003) na jihočeské lokalitě Soběslavská (Borkovická) blata nedaleko od Soběslavi. Masenka lišejníkovitá je uvedena v Červeném seznamu hub ČR jako kriticky ohrožený druh (Vágner 2006).

Plodnice (stromata) této houby mohou být 20–100 mm dlouhé a 1–4 mm tlusté, jsou okrouhlé, elipsoidní, s početnými laloky nebo s kyjovitými až prstovitými výběžky (připomínají prsty), které obvykle směřují ven ze středové

části plodnice. Povrch je v mládí téměř hladký, brzy ale hrbolkatý a v dospělosti až vrásčitý, u starých plodnic často uprostřed popraskaný. Zbarvení je okrově hnědé, načervenalé hnědé nebo oranžovohnědé, se světlejším okrajem. Centrální část plodnice roste na horní straně větve, ale někdy ji téměř celou obrostle.

Masenka lišejníkovitá preferuje silně podmačené a husté křovité porosty, jako jsou rašeliniště, břehy rybníků, řek a potoků, kde roste na kůře odumřelých, vzácně i živých větších listnáčů, zejména vrb (*Salix*), ale může se přemístit i na sousední dřeviny, např. bez černý (*Sambucus nigra*), jak se to stalo na druhé známé lokalitě v Karlovarském kraji u Velké Hledsebe (nález M. Hamáčka z roku 2016). Literatura uvádí i další dřeviny, jako jsou krušina olšová, topol osika nebo smrk ztepilý. Často se objevuje na větvích, kde roste nebo vyrůstala kožovka tabáková (*Hymenochaete tabacina*), což je druh houby, na které pravděpodobně parazituje.

Přestože plodnice této vzácné houby je možné najít prakticky po celý rok, protože její plodnice vytrvávají na místě 1–2 roky, její nálezy jsou velmi ojedinělé – v České republice je známa jen ze šesti lokalit, které se většinou nacházejí v jižních a západních Čechách (kromě již zmiňovaných Borkovicových blat a PP Čertkus se jedná o lokality NPP Na požárech, PR Postřekovské rybníky,

Velká Hledsebe a nepotvrzený nález pochází i z Českomoravské vrchoviny). Tento druh se vyskytuje na často nedostupných a málo prozkoumaných biotopech, je tedy zapotřebí po něm cíleně pátrat. Myslím si, že vhodných a podobných lokalit je v západních Čechách dostatek. ■

* Anamorfa – nepohlavní stadium houby, rozmnožující se nepohlavními výtrusy (nejčastěji konidii)

Použitá literatura:

- Holec J., Bielich A. et Beran M. (2012): Přehled hub střední Evropy. – Academia, Praha, 624 pp.
- Holec S. et Zelený L. (2004): Další lokalita masenky lišejníkovité v Čechách. – Mykologické listy 90–91: 6–9.
- Honzíková E. (2004): Nález vzácné houby *Hypocreopsis lichenoides* (Tode) Seaver. – Calluna 9/1: 6.
- Kotlaba F. et Pouzar Z. (2003): Masenka lišejníkovitá – *Hypocreopsis lichenoides* (Tode) Seaver. (tvrdohouby) nalezena v Čechách. – Mykologické listy 86: 4–7.
- Kriegelsteiner G. J. (1993): Verbreitungatlas der Großpilze Deutschlands (West). 2. Schlauchpilze. – E. Ulmer GmbH & Co, Stuttgart, Německo, 596 pp.
- Niemelä T. et Nordin I. (1985): *Hypocreopsis lichenoides* (Ascomycetes) v Severní Evropě. – Karstenia 25: 75–80.
- Vágnér A. (2006): *Hypocreopsis lichenoides* (Tode: Fr.) Seaver. – In: Holec J., Beran M. [eds.] Červený seznam hub (makromycetů) České republiky. – Příroda, Praha, 24: 54.
- Zíbarová L. (2014). První nález teleomorfy vrškovitých hub masenky lišejníkovité (*Hypocreopsis lichenoides*) v ČR. – Erica 21: 51–56.